

1. BEVEZETÉS

Intézményünk megnyerte a TÁMOP 3.1. 11-12/2-2012-0045-ös Óvodafejlesztési pályázatot, melynek keretében Jó gyakorlat vásárlásra nyílt lehetőségünk.

A kiválasztott és megvásárolt Jó gyakorlat címe: A pedagógus kérdéskultúrája, mint az óvodai anyanyelvi nevelés alappillére.

A megvásárolt Jó gyakorlat segítségével fejlesztjük, bővítjük Pedagógiai Programunkat, a pedagógusok attitűdjét formáljuk, az óvodáskorú gyermekek motivációs bázisának és nyelvi kommunikációjának területén a Háromkirályok óvodában.

1.1.A katolikus közoktatási intézmények küldetése

A helyes magyar beszéd, a gyermekek kifejezőkészsége, szóincsük bővítése, megőrzése, ezáltal magyarság tudatuk alakítása nagy jelentőséggel bír munkánk során.

1.2.Egyházunk nevelésre irányuló alapelvei

Az emberi személyiség teljes kibontakoztatásához elengedhetetlen a megfelelő kifejezőkészség, a gondolatok pontos kifejezésének képessége, ennek kialakításához nyújt megfelelő segítséget a megvásárolt Jó gyakorlat.

1.3.Óvodánk pedagógiai programjának elkészítésekor figyelembe vettük

- TÁMOP 3.1.7-11/2-2011-0187

A pedagógus attitűdjének formálása, az óvodáskorú gyermekek motivációs bázisának és nyelvi kommunikációjának területén a Kolozsvári úti Óvodában

2. KATOLIKUS GYERMEKKÉP, KATOLIKUS ÓVODAKÉP

2.1.Katolikus gyermekképünk

- Gyermekközpontú, befogadó neveléssel a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk, *különösen nagy hangsúlyt fektetve a gyermekek nyelvi kommunikációjára.*

Biztosítjuk számukra az egyenlő hozzáférést.

2.2. Katolikus óvodaképünk

- A gyermekeknek gazdag élményeket biztosítunk, mely által motivációs bázisuk bővül, és nyelvi kifejezőképességük gazdagodik.

3. A KATOLIKUS ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

- „Beszélgetünk, beszélgetünk, kérdezzük.”
- Partnerként veszünk részt a fejlesztésben.

3.4. Az egészséges életmód alakítása

Feladataink:

- A testi egészség mellett a gyermekek lelki egészségének fejlesztése ugyanolyan fontos feladatunk. Kifejezőképességük folyamatos fejlesztésével óvjuk őket a kudarcoktól.

3.5. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása

A napindító játékok során, nemcsak szókincsüket fejlesztjük, hanem közösségi magatartásukat is finomítjuk, formáljuk.

A délelőttünket lezáró beszélgető körben, elmondjuk a véleményünket a közösen végzett tevékenységekről, kifejezzük érzéseinket, megfogalmazzuk gondolatainkat.

A közösségi élet szokásainak alakítása

A beszédfigyelem, egymás meghallgatása ugyanolyan fontos, mint a jó kifejezőképesség. Ne vágjunk egymás szavába, késleltessük mondanivalónkat és nagycsoport végére tudjuk fegyelmezetten végig hallgatni egymást.

3.6. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A gyermekek értelmi nevelését – változatos tevékenységeken keresztül – első sorban a gyermek szabad játékában tudjuk megvalósítani. Az értelmi nevelés elválaszthatatlan az anyanyelvi és a kommunikációs készségek, képességek fejlesztésétől. Ezen a területen tudatos fejlesztő tevékenységet végez nevelőközösségünk, amely áthatja az óvodai élet minden területét. Feladataink közé tartozik, hogy felkészítsük gyermekeinket az iskolai tanulmányok megkezdésére, ezért kiemelt fontossággal bír a beszédhallás fejlesztése, amely hozzájárul az olvasás és az írás pontos elsajátításához.

A család mellett az óvoda fejleszti leghatékonyabban a gyermekek beszédét, ezért tartjuk kiemelt fontosságúnak az óvodapedagógusok és az őket segítők mintaszerű beszédét.

Mindenkinek oda kell figyelni, hogy beszéde nyelvtanilag pontos legyen, egyszerűen és világosan fogalmazzon. „A stílus maga az ember!” mondja a népi bölcsesség, ezért kiemelt fontosságot tulajdonítunk a beszédünk hanglejtésének, a dinamikának, a megfelelő hangszínek, valamint az ehhez kapcsolódó gyengéd, szeretetteljes légkörnek. Ebben a családi és barátságos környezetben nyílnak meg igazán a gyermekek egymásnak és a velük foglalkozó felnőtteknek.

Az anyanyelv alap, minden tudásunk alapja, ez az első nyelv, amelyet a gyermek elsajátít. Átszövi az egész életünket, az óvodai nevelés minden pillanatában jelen van. Anyanyelvünk jel- és szabályrendszerét az óvodás gyermek a játék, a munka, a tanulás, a közösségi élet során utánzással tanulja meg. A gyermekek a nyelvet nagyon kreatív módon alkalmazzák, nekünk felnőtteknek meg kell bennük bízunk, hiszen ők maguktól járják be a nyelv elsajátításának fázisait. Időnként megállnak, majd nekilendülnek, de a folyamatos előrehaladás törvényszerű. Ezen az úton nekünk oda kell szegődni melléjük és segítő társukká kell válnunk! Az a fontos, hogy a gyermek mit mond, amit és ahogyan a gyermek feltár előttünk a világból és nem az, amit mi szeretnénk feltárni neki anyanyelvünk segítségével.

Az óvodai nyelvi kommunikáció során arra törekszünk, hogy mindig kétirányú legyen a folyamat. Bizonyos helyzetekben a gyermek *adó*, bizonyos helyzetekben *vevő*, kerülni kell azt, hogy állandóan csak *vevő* legyen, mert akkor egyirányúvá válik a kommunikáció. Olyan kommunikációs kód rendszert kell kifejleszteni, amelyet minden fél ismer, aki a közösségben él, tevékenykedik. A közösen használt jelrendszer is rendkívül fontos: mimika, gesztus, testbeszéd, vagyis a nonverbális kommunikáció.

A jó óvodapedagógus útitársa lesz a gyermeknek, amikor felfedezi, megismeri a világot, ezt csak úgy tudja jól csinálni, ha teljes lényével odafigyel arra, mit és hogyan mond, mit és hogyan kérdez.

Thomas Gordontól tanultuk meg az aktív hallgatás művészetét. Minden óvodapedagógusnak az legyen a legfontosabb, hogy mit mond a gyermek, mit és hogyan ért meg a világból, nem pedig a saját merev elképélései, amelyekből hiányzik maga a gyermek.

A gyermeki fejlődés és az óvodapedagógusi munka hatására változik a „kérdésvilág” változik. A „Mi ez?” korszak után következik a „Miért?” korszak. A jó időben, a jó helyen és jól megfogalmazott kérdés jelzi azt a fejlettségi szintet, amelyre a családja eljuttatta a gyermeket.

Amennyiben az óvodapedagógus azt tapasztalja, hogy a család nem képes a nyelvi fejlesztő funkcióját betölteni és önmagát kompetensnek érzi, akkor át kell vállalnia a családtól ezt a szerepet, ez természetesen csak egy kiforrott kérdéskultúrával érhető el.

Az óvodapedagógus azt is nyomon követi - a gyermek által megfogalmazott kérdések alapján - , hogy milyen gondolkodási szinten áll, illetve erről a szintről, hogyan segítheti tovább. Ez a megsegítés, csak az egyéni fejlődés útjának ismeretében és tiszteletben tartásával valósítható meg.

Az anyanyelvi nevelés az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van. A teljes folyamat elválaszthatatlan része.

4. A KATOLIKUS ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

4.1.Személyi feltételek

A kompetens óvodapedagógus

- Minden óvodapedagógus ismerje meg a családok anyanyelvi kultúráját! Az ismerkedés után tudja majd megtervezni feladatait, hogy kölcsönösen partnerré válhassanak a szülőkkel.
- Az óvodapedagógus tudatosan elvégzett szakmai munkája után alakul ki a gyermekek beszédfigyelme, önuralma, a másik beszélő meghallgatásának képessége. Így gyűjtenek tapasztalatokat a párbeszéd technikájáról.
- Az óvodapedagógus figyelni és folyamatosan nyomon követi a gyermekek beszédállapotát, beszédértési, beszédtechnikai szintjét.
- A fejlesztést mindig egyénre szabottan végzi.

4.2.Tárgyi feltételek

A Jó gyakorlattal megvásárolt anyanyelvi és egyéb játék gyűjtemények, programtervezetek, DVD használata a tervezőmunkában illetve a mindennapi gyakorlatban.

A saját könyvtárunkban található szakkönyvek, anyanyelvi és játék gyűjtemények tudatos beépítése, illetve ezek továbbfejlesztése saját ötletek alapján a szakmai munkába integrálva

Könyves környezetet biztosítunk a gyermekek számára, mert ezáltal is hozzásegítjük őket az olvasás megszerettetéséhez, a könyvvel való együttélés természetessé válásához. A könyv jelenléte legyen természetes az életükben.

4.3.Az óvodai élet megszervezése

Az anyanyelvi nevelés nem lehet fő feladat az óvodában, hiszen ez rendkívül összetett komplex folyamat. Ahogyan megvalósítjuk, az már a nevelésben, a fejlesztésben kell, hogy kiemelt szerepet kapjon.

Minden magyar óvodában, magyar nyelvet használnak a gyermekek, ezt ápolunk, csiszolunk, fejlesztenünk kötelességünk!

A gyermekben él a közlés vágya és működtetni szeretné a kétirányú kommunikációt.

A napirend

8,00	Beszélgető kör
10,30	Értékelő kör

4.4.Az óvoda kapcsolatai

4.4.1. Az óvoda és a család

A család adott nyelvi közegébe beleszületik az újszülött, ezáltal biztosított lesz számára az a nyelvi közeg, amelyben fejlődnie kell. Rendkívül fontos, hogy megfelelő legyen ez a szociokulturális közeg, hiszen ezen keresztül kapja a mintát. A mintának ez a formája, amely játéokra, utánzásra, gyakorlásra, követésre szolgál, belsővé válik. Ez lesz a fejlődési útvonala.

Az óvodapedagógus feladata ezt feltérképezni és erre alapozni anyanyelvi fejlesztését, kérdéskultúráját.

5. A KATOLIKUS ÓVODA TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

5.1.Hitre nevelés

A katolikus óvodapedagógus óvó-védő és oltalmazó beállítódásából fakad, hogy mikor a kisgyermeket gondozza, folyamatosan beszél hozzá. Sokszor egyirányú ez a kommunikáció, vagy az óvodapedagógus beszél, vagy a gyermek. Akkor jön létre a beszéd észlelése és megértése a gyermekben, ha a kommunikáció kétirányúvá válik. Ezután tökéletesedik a beszéd kivitelezése is, hiszen természetessé vált a visszacsatolás és a megerősítés.

Így lesz a gyermek és az óvodapedagógus közötti beszéd igazi párbeszéd. Olyan páros beszéd alakul így ki, amelyben egyenrangú mind a két fél. Ennek a párbeszédnek a terjedelme és tartalma is folyamatos fejlődésen megy keresztül az évek folyamán, Kezdetben lehet, hogy csak egy perces a figyelem, de ez az időtartamot folyamatosan növelnünk kell.

5.2.Egyházi ünnepek, néphagyományok, népszokások

A népi játékok, a néptánc, a népzene és a népdal közösségi műfaj, az emberi kommunikáció része.

„Alapvető emberi jog, hogy minden gyermek megtanulhassa édesanyja beszédnyelvét. Ugyanez a jog a játék és a tánc esetében is meg kell, illesse gyermekeinket.” Tímár Sándor

5.3.A játék

A játék az a terület, amelyen át az anyanyelv eljut a gyermekhez. Népi játék, drámajáték, bábjáték, szituációs játék, vagy akár a tánc, a zene mind-mind nagyon fontos területei a kommunikációnak.

A külső világ rendkívül sok csillogó-villogó elemmel van tele: a fény, a víz, a föld, a tűz, a levegő és ezek összekapcsolódásai, játéka. A gyermek belső világában, milyen belső kép jelenik meg az, mint a külső világ egyedi, különleges lenyomata.

5.4.Verselés, mesélés

Rendkívül fontos területe a gyermekek fejlesztésének. A verseken és a meséken túl rendkívül nagy a jelentősége a mondókáknak. A mondókákban a játék a szavak mögött van. A ritmus és a játékoság örömet szerez a gyermekek számára, ezért is szeretik ismételtetni. Az ismételtetés alkalmával újra, meg újra átéljük az örömet, az élményt és ez biztonságot is jelent a számukra.

5.5.Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés a *zenei anyanyelv* megalapozásához járul hozzá 3-7 éves korban. Az ember ősi kifejezési formája, a zene. A természet hangjain túl, az emberi hang a forrása. Az óvodapedagógus tiszta éneke elengedhetetlen a gyermekek között. A zenei nevelés felkelti a gyermekek érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai érzéküket. Segít megélni az alacsonyabb és a magasabb rendű érzelmeket.

5.6.Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az ábrázolás, ugyanúgy, mint a hagyományok és a zene magával ragadja a kisgyermeket, a beszéd hatására megjelent belső kép, egyik leképeződési formája, megjelenési módja az általa létrehozott alkotás.

5.7.Mozgás

„A különböző testrészek egyidejű mozgatása fokozott szellemi tevékenység is. Ezért a gyermekek testképzésénél először a figyelem központjába kisebb elhatárolt mozgásfeladatokat adunk, a fizikai és szellemi érettségnek megfelelően... A szépség törvényei szerint megformált mozdulat nemcsak a külső hatásában harmonikus, hanem belső harmóniát is teremt, visszahat művelőjére, testben és lélekben finomít és fejleszt!”

Berczik Sára

5.8.A külső világ tevékeny megismerése

5.8.1. Környezeti nevelés

Az első ember biztosan az őt körül vevő világ megismerése után, alkotott fogalmakat a tárgyokról, jelenségekről, a dolgok tulajdonságairól, tehát ez egy örök kapcsolat a szókincs fejlődés és az ember fejlődése között.

A gyermekek a környezetükkel való aktív kapcsolatukban nemcsak érzékelik, de meg is élik a szépet. Az óvodapedagógus ráhatására a környezetvédelmet, a környezet higiénét, a fenntarthatóság fontosságát.

5.8.2. Matematikai nevelés

Miközben a gyermekekkel megismerő, problémafelvető és megoldó tevékenységeket folytatunk, fejlődik verbális kifejező készségük. A matematikai tartalmú fogalmakkal bővítjük szókincsüket, az ismeretek között fennálló relációk fejlesztik a térbeli megjelenítést.

5.9.Munka jellegű tevékenységek

A gyermeki munkavégzés közben olyan fogalmakat tanulnak meg, melyek később segítenek nekik eligazodni a felnőttek világában.

5.10.A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk, hogy gyermekeink szívesen beszéljenek, legyenek nyitottak, közlékenyek, őszinték és a hallási figyelmüket a beszédhangra irányítsák.

Fontosnak tartjuk, hogy lehetővé tegyük számukra a zökkenőmentes iskolakezdést. Ennek érdekében a következőkre kell figyelniük:

- Prevenációs tevékenység, mely a gyermek fejlesztésére irányul és a beszédfejlesztés, mely a családból hozott kommunikációs hátrányokat leküzd.
- Játékos tanulás, mellyen belül biztosítjuk a fokozatosságot, a szemléletességet, hangulatosságot, játékos élményeket.
- Az egyén eltérő fejlődési ütemét figyelembe vevő fejlesztés.

- A gyermekben rejtőző adottságokra történő fejlesztés, melyben fontos szerepet játszik a mozgás, a ritmus, a humor, az önkifejezés minden formája.

Vannak olyan gyermekek, akiknek már óvodáskorban tudatosan fejleszteni kell a beszédét, csak azért, hogy ne maradjanak el társaiktól. Ennek érdekében dolgozták ki – és használjuk mi is – a beszédhallás fejlesztésére irányuló játékokat, amelyek segítik az egyes beszédhangok pontos képzését és differenciálást.

Óvodánkban az ismeretek nyújtását differenciált tevékenységek tervezésével és szervezésével valósítjuk meg. A különböző élethelyzetekben történő gyakorlást, az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvéses tanulást emeljük ki.

6.A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- Megkülönböztetik a hasonló hangzású szavak tartalmát;
- Gazdag szókészletüket beépítik beszédükbe, képessé válnak az egészből, a lényeges jegyek kiemelésére;
- Természetes lesz számukra a beszédfejlesztő gyakorlatok művelése;
- Olyan személyiségjegyekkel fognak rendelkezni, amelyek képessé teszik őket a társaik iránti figyelemre, a toleráns és a kulturált magatartásra;

A FEJLESZTÉSHEZ FELHASZNÁLHATÓ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

1. A Kolozsvári úti Tagintézmény - Projekt gyűjteménye
2. A Szolnok Városi Óvodák Kolozsvári úti Tagintézménye – Játék gyűjteménye
3. A Szolnok Városi Óvodák Kolozsvári úti Tagintézménye – Anyanyelvi játék gyűjteménye
4. Beczik Sára: Mozgásfejlesztő és tartásjavító gimnasztika
5. Nagy Ferenc: A tanárok kérdéskultúrája
6. Maria Montessori: A gyermek felfedezése
7. Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravec Teréz: Néphagyományőrzés az óvodában
8. Németh Imre – Némethné Katona Judit: Zöld Kalandra fel 1-2
9. Dr. Richard Woolfson: Gyerek testbeszéd
10. Johanna Friedl: Az iskolai siker titka a játék
11. Itt a kérdés
12. Itt a mese
13. Dr. Gósy Mária: A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése óvodásoknak
14. A játék az gyönyörű!
15. Magyar ünnepek
16. Dömötör Tekla: Naptári ünnepek
17. Dr. Lázár Katalin: Gyertek, gyertek játszani 1-2-3-4
18. Játékok nagy könyve
19. Add tovább! Drámajáték gyűjtemény
20. Gabnai Katalin: Drámajátékok
21. Fülöpné Erdő Mária: Élő beszélgetés Istennel
22. Isten szeret engem
23. Mary E. Erickson: Milyen Isten?
24. Mozduljunk együtt! Sportos, mozgásos játékok, vetéledők